

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

«Економічної теорії»

на тему:

«Попит на гроші в національній економіці»

Студентки 2 курсу групи ОПД – 21

Напряму підготовки

6.030509 «Облік і аудит»

Зінкевич Ірини

Керівник: Вірковська А.А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2016

Зміст

Вступ	3
1. Економічна сутність попиту на гроші.....	6
2. Аналіз формування попиту на гроші в національній економіці.....	12
3. Шляхи вдосконалення механізму грошового обігу в Україні.....	15
Висновки.....	22
Список використаної літератури.....	24

Вступ

Актуальність теми. Грошовий ринок - це особливий сектор ринку, на якому здійснюються купівля та продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція і ціна на цей товар. Визначальний вплив зміни попиту та пропозиції грошей на ставку процента як їх ціну є свідченням підпорядкованості грошового ринку загальним закономірностям функціонування ринку взагалі.

Об'єктом дослідження курсової роботи є теоретичні засади попиту грошового ринку.

Предмет дослідження - аналіз грошового ринку України.

Метою курсової роботи є дослідження та аналіз попиту на гроші.

Завдання формування оптимальної схеми і конкретних механізмів регулювання грошової маси в обігу є сьогодні надзвичайно актуальним. Старі випробувані монетарні інструменти - касовий і кредитний плани вже не придатні для ринкових умов.

Сучасна національна грошова система України має перехідний характер. Вона перебуває у стадії становлення і переходу до розвинених грошових структур ринкового типу. В перспективі система управління сукупним грошовим оборотом в Україні має відповідати міжнародним стандартам і вимогам.

Класична монетарна теорія виходить із того, що в умовах розвиненої ринкової економіки діє автоматичний механізм саморегуляції попиту і пропозиції грошей. Ідеться про функцію захисних стабілізаторів, які автоматично спрямовують розвиток грошової системи в напрямку встановлення рівноваги. Звісно, мова йдеться про розвиток лише відповідної тенденції. У дійсності абсолютна рівновага попиту та пропозиції ніколи не досягається. Та річ не в цьому. Важливо зрозуміти, що у випадках, коли існує недостатність грошей або їх надлишок, грошова система включає власні важелі саморегулювання, які діють у напрямку відповідного врівноваження монетарного ринку.

У структурі врівноваження попиту і пропозиції грошей винятково важлива роль належить такому саморегуляторові монетарного ринку, як швидкість обігу грошей

Удосконалення грошового обігу - скорочення періодів між видачею платні, широке використання кредитних карток, електронного зв'язку, який прискорює здійснення платежів - все це приводить до збільшення швидкості обігу грошей. Це відчутно здешевлює систему обігу грошей, робить її мобільнішою та ефективнішою. У випадку зменшення кількості грошей, що обслуговує певну величину ВВП, швидкість обігу кожної грошової одиниці має зрости. Недостатність грошової маси, необхідної для обслуговування обігу товарів і послуг, компенсується прискоренням V . Важливо звернути увагу і на те, що таке прискорення здійснюється автоматично методом саморегулювання.

За останні роки в економіці і банківській системі нашої країни відбулися радикальні зміни, обумовлені досягненням Україною політичної та економічної незалежності і переходом до розбудови соціально орієнтованої ринкової економіки, що характеризуються зокрема:

- формування дворівневої банківської системи;
- створення власної грошової системи;
- проведення грошової реформи із запровадженням у готівковий обіг національної грошової одиниці - гривні;
- конституційним визначенням основної функції Національного банку України - забезпечення стабільності національної грошової одиниці;
- подолання гіперінфляційних процесів в економіці країни і досягненням фінансової стабілізації на основі виваженого застосування механізмів монетарної політики.

Існуюча економічна система не стимулює залучення готівки у банківську систему та зберігання заощаджень населення на вкладах.

Необхідність раціоналізації платіжної системи вимагає, з одного боку, відмови від адміністративного регулювання готівкового обігу і повної

лібералізації операцій з готівкою, а з другого - суттєвого їх скорочення на користь безготівкових форм розрахунків, таких, як платіжні картки, чеки тощо.

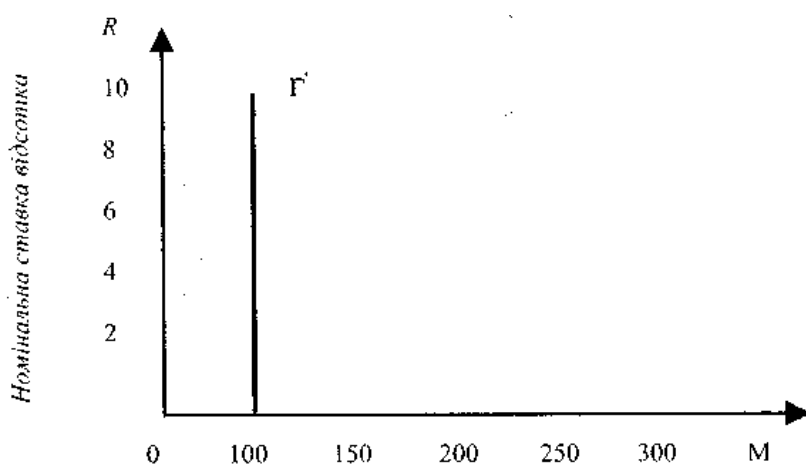
1. Економічна сутність попиту на гроші

Попит на гроші - це запас грошей, яким економічні суб'єкти прагнуть володіти на певний момент. Він може означати частину багатства, яким володіють учасники господарського життя у ліквідній формі грошей, як засобом обігу і засобом збереження вартості. У відповідності до цього розрізняють три групи мотивів попиту: попит на гроші економічних суб'єктів для задоволення поточних потреб, мотив завбачливості і спекулятивний мотив.[8, 256]

Попит на гроші як засіб обігу включає попит на ділові угоди і операції, а його теоретичне обґрунтування базується на методологічних засадах рівняння обміну І.Фішера:

$$MV = PQ. (1)$$

Загалом це рівняння свідчить, що кількість грошей необхідна для обігу, прямо пропорційна реальному обсягові виробництва (ВВП) і обернено пропорційна швидкості обігу грошей (V). При цьому гроші як засіб обігу не залежать від рівня відсотка. Операційний попит на гроші графічно можна зобразити так:

Кількість грошей в обігу (умов. гр. од.)

Рис. 1.1 Операційний попит на гроші

Тут гроші нагромаджуються з метою створення запасів купівельних і платіжних засобів, достатніх для задоволення поточних потреб у товарах і послугах (транзакційний запас). Розмір цього запасу визначають поточною або операційною касою. Його наявність у необхідних розмірах створює значні зручності власникові, забезпечує його ліквідність і авторитет платоспроможного контрагента.

Попит на постійний запас грошей як форму багатства, що здатна примножити дохід (мотив завбачливості), і попит на тривалий запас грошей для здійснення майбутніх платежів та отримання додаткових доходів (спекулятивний мотив) зводиться до нагромадження купівельних ресурсів тривалішого характеру. За допомогою першого запасу можуть задовольнятися непередбачені потреби чи несподівані можливості, тобто він виконує роль страхового резерву. [1, 3-6]

У такому розумінні він наближається до характеру транзакційного запасу грошей, але довготриваліший і здатний приносити дохід.

Спекулятивний мотив попиту на гроші формує запас грошей для перетворення у високодохідний фінансовий актив. Ідею цього мотиву Дж. Кейнс використав як основу залежності попиту на гроші від зміни ставки відсотка та регулювання грошової маси як центрального інструмента грошово-кредитної політики. Механізм дії цього запасу спирається на такі положення:

- актив у грошовій формі приносить мінімальний (часто нульовий) дохід, але має максимальний захист від ризиків. Зберігаючи гроші, власники втрачають доходи, які називають *альтернативною вартістю зберігання*. Величина альтернативної вартості зберігання залежить від середньої норми відсотка, отриманого від володіння фінансовими активами, та запасу грошей. Щоб не втрачати альтернативну вартість, суб'єкти за умов підвищення відсотка прагнуть зменшувати запас грошей, від чого зменшується і попит на гроші. Якщо ж ризики від володіння фінансовими інструментами зростають, то власники надають перевагу володінню готівкою. [9, 250]

Провідними чинниками, що визначають сукупний попит на гроші на макроекономічному рівні є: по-перше, зміна обсягів виробництва (національного доходу), зміни абсолютного рівня цін і реального обсягу виробництва, швидкість обігу грошей. Зокрема, чим вища швидкість обігу грошей, тим меншим буде попит на гроші. Але на мікроекономічному рівні фактор швидкості обігу грошей зникає. На його місці з'являється чинник зміни норми відсотка (R). Внаслідок цього попит на гроші складає:

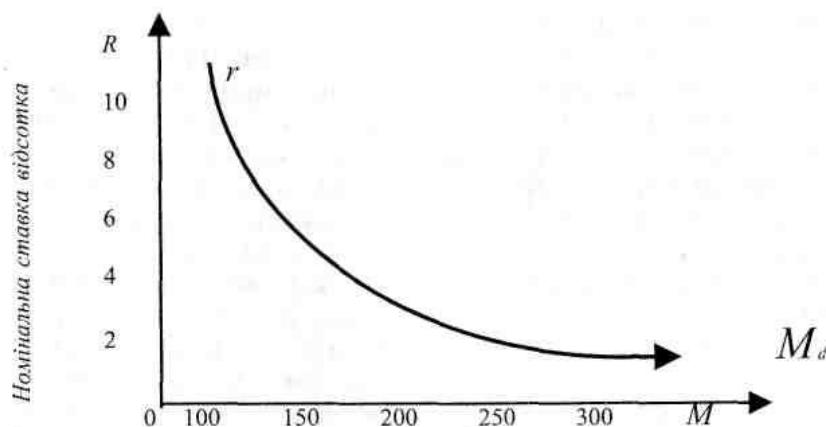
$$M_d = f(R). \quad (2)$$

Серед інших факторів, що впливають на попит, провідними є чинники інфляції, накопичення багатства, очікуваного погіршення кон'юнктури ринків тощо.

Попит на гроші як засіб збереження вартості (Γ'') залежить обернено пропорційно від величини номінальної ставки відсотка, тому що володіння готівкою і чековими вкладами, які не приносять відсотків, викликають у власника грошей певні альтернативні втрати у порівнянні з використанням заощаджень у вигляді цінних паперів. Ось чому розподіл фінансових активів на готівку і облігації залежить від величини ставки відсотка: чим вона вища, тим нижчий курс цінних паперів і вищий попит на них, тим нижчий попит на готівку. [9, 250]

За цих умов загальний попит на гроші складає: $\Gamma = \Gamma' + \Gamma''$ що графічно можна виразити так:

$$\Gamma = \Gamma' + \Gamma''$$

Кількість грошей в обігу (умов. гр. од.)

Рис. 1.2 Попит на гроші як засіб збереження вартості

На цьому малюнку функціональна залежність загального попиту на гроші залежить від номінальної ставки відсотка та обсягів номінального ВВП і набуває вигляду кривої, що опускається вниз. При цьому, якщо діє висока відсоткова ставка, то крива стає майже вертикально, оскільки майже всі заощадження вкладаються у придбання цінних паперів, попит на гроші обмежується лише операційним попитом і вже не знижується під тиском зростання відсотка.

Попит на гроші як засіб обігу і збереження вартості спирається на методологію кембріджського рівняння кількісної теорії грошей або теорію касових залишків, у якій враховано основні функції грошей як засобу обігу, засобу платежу і нагромадження:

$$M_d = k \cdot P \cdot Q. (3)$$

Дж. Кейнс, розглядаючи попит на гроші застосував дану формулу як методологію оцінки попиту на гроші у вигляді однієї з різних форм багатства. Тобто, на думку Дж. Кейнса, суть попиту полягає у прагненні індивідуумів зберігати певну частину багатства у грошовій формі як запасу грошей у певний фіксований час, момент, а не потік грошей, стан якого визначається сумою певних трансакційних операцій за певний період. При цьому тут гроші потрібні не для грошей, а як представницька вартість для задоволення поточних потреб і

володіння активами в майбутньому, тобто гроші використовуються як засіб нагромадження вартості.

Проте зберігання грошей у грошовій формі обмежене. Воно означає неотримання відсоткового доходу, дивідендів. Ось чому загальний попит на гроші складається на основі взаємодії двох мотивів: споживання (транзакційні операції - M_i) і бажання володіти активами у майбутньому - набором цінних паперів або інших ліквідних активів. Перший із них визначає потреби готівки чи депозитних грошей для оплати рахунків або купівлі товарів, тому здебільшого пов'язаний з величиною операцій реалізації номінального ВВП, а другий - зводиться до поняття «портфеля». Портфель означає структуру певного набору цінних паперів або інших ліквідних активів, що показує, як і в яких формах раціональні інвестори вкладають своє багатство в економіку. Важливим є правило диверсифікації портфеля у різні види активів: «не кладіть усі яйця в один кошик». З двох видів активів, що приносять однакові доходи, інвестори обирають безпечніший. А ризикові вклади будуть робитися лише тоді, коли приносять достатньо високий дохід.

Фактори, що визначають загальний попит на гроші, подає рис. 1.3:

<i>Провідні фактори попиту на гроші</i>			
Показники	Зростання динаміки цін	Зростання реальних доходів	Зростання альтернативної вартості зберігання грошей (ставки відсотка)
Номінальний попит на гроші	Пропорційно збільшує залишки грошей	Збільшує попит	Зменшує попит

Реальний попит на гроші	Не змінює попиту на реальні залишки грошей	Збільшує попит	Зменшує попит
-------------------------	--	----------------	---------------

Рис. 1.3 Фактори, що визначають загальний попит на гроші

Попит на гроші залежить від рівня цін (інфляції), зростання реальних доходів і руху норми відсотка. Функціональну залежність попиту на гроші можна виразити так:

$$M_d = f(P, y, R) \quad (4)$$

При цьому:

- а) зростання цін (P) викликає пропорційне зростання попиту на номінальні грошові запаси. Водночас реальний попит на гроші залишається незмінним;
- б) вищий рівень реальних доходів збільшує попит на реальні грошові залишки;
- в) зростання альтернативної вартості зберігання грошей (R) зменшує попит на реальні грошові залишки.

Вказані закономірності визначають особливості попиту на гроші і в перехідній економіці України. Зокрема, високі темпи зростання цін об'єктивно збільшують попит на трансакційні запаси, високий рівень інфляції провокує високу норму відсотка, недостатній рівень розвитку ринку цінних паперів і банківських послуг обмежують дію збереження вартості і нагромадження, у наявній структурі багатства низькою є питома вага дорогоцінних і високоліквідних активів.

2. Аналіз формування попиту на гроші в економіці України

По-перше, особливістю є високий рівень інфляційних процесів, які викликані неграмотною державною грошово-кредитною політикою та неадекватними темпами зростання ВВП і доходів населення. Високий рівень інфляційних ризиків змушує споживачів зберігати кошти в альтернативних активах, які є менш ризикованими, ніж готівка. Це в свою чергу змінює параметри залежності обсягу попиту на гроші від розмірів ВВП. На сьогодні інфляція має насамперед не монетарний, а структурний характер. На основних товарних ринках усе ще наявні суттєві диспропорції, викликані постійною зміною структури економіки та неналежною інфраструктурою (ринки сільськогосподарської продукції, житлово-комунальні послуги), значною монополізацією (ринки промислової продукції, палива) та недосконалою системою організації (ринки послуг охорони здоров'я, відсутність виваженої політики імпортозаміщення тощо).

У зв'язку з розвитком інфляційних процесів в Україні послаблюється функція гривні як засобу нагромадження, як наслідок – споживачі надають перевагу збереженню коштів у формі іноземної валюти, дорогоцінних металів чи

коштовностей (ювелірних виробів). Через інфляцію деформуються не тільки співвідношення між попитом на гроші та ВВП, а й еластичність попиту відносно норми процента. Зростаюча інфляція ускладнює встановлення позитивної норми реального відсотка, що робить капіталізацію активів дуже ризикованою.[2, 48-53]

По-друге, в умовах української перехідної економіки ринкова інфраструктура є малорозвинутою. У зв'язку з цим можливість зберігання коштів у вигляді фінансових активів значно ускладнюється і спрацьовує ефект заміщення у тому ж напрямі, що й високі інфляційні очікування. Навіть у періоди, коли реальний процент характеризується достатньо позитивним значенням, економічні суб'єкти не мають можливості швидко і надійно трансформувати свій запас грошей у запас дохідних активів. Це істотно послаблює еластичність попиту на гроші від процента, призводить до надмірного накопичення грошей у готівковій формі тощо. Нерозвинена структура фінансового та грошового ринку призводить до того, що грамотне регулювання цих ринків стає дуже складним. Окрім того, в Україні немає культури здійснення комунікацій з громадськістю з питань, пов'язаних з розвитком інфляційних процесів. У нашій країні ще не сформовано належного апарату впливу на інфляційні очікування суб'єктів господарювання, тому часто необдумані заяви політичних діячів спричиняють різкі зміни обсягу попиту на гроші на українському ринку.

По-третє, структура багатства та особистого споживання українців істотно деформує еластичність попиту за обсягом ВВП і нормою процента. В умовах перехідної економіки структура особистого споживання характеризується відносно низькою часткою попиту на товари довгострокового споживання та переважанням витрат на продовольчі продукти та предмети першої необхідності. З огляду на це в умовах зростання грошових доходів розподіл грошей між трансакційними витратами та накопиченням стає непропорційним і структура попиту на гроші деформується.

По-четверте, формування попиту на гроші за класичними схемами в умовах української економіки неможливе у зв'язку з великою часткою тіньової

економіки та так званого чорного ринку. Ці явища у вітчизняній економіці викликають появу нових мотивів і цілей накопичення грошей, тому попит формується у викривленій залежності від ВВП та інших факторів.

По-п'яте, Україна має дуже нестабільний товарний ринок, який характеризується постійним коливанням цін і зміною пропозиції якісного товару. Відповідно до цього попит на гроші на українському ринку не може формуватися стабільно в умовах радикальних і швидких змін у ринкових та цінових очікуваннях.[19, 48]

По-шосте, українська економіка характеризується великою недовірою до національної валюти з боку населення. Звісно, велику роль у формуванні такого становища відіграє інфляція. Недовіра до гривні провокує зменшення попиту на готівкові гроші та непропорційне збільшення зберігання активів у вигляді депозитів, цінних паперів чи іноземної валюти.

Таким чином, можна сказати, що формування попиту на гроші в умовах українського ринку зумовлюється особливостями перехідної економіки країни та нестабільністю політичних і соціально-економічних факторів. Але разом з тим, останніми роками попит на гроші став більш стабільним з погляду формування за класичними схемами. Найбільш деформуючий вплив на попит зберігають інфляційні процеси, але водночас довіра до високоліквідних грошових активів у населення зростає.

Однією з найгостріших проблем української економіки є відчутний дисбаланс між заощадженнями і витратами, який у свою чергу викликає деформацію попиту на гроші на ринку та призводить до нестабільності економіки країни. Ця проблема потребує негайного вирішення та грамотних дій з боку влади.

Отже, вирішити головні проблеми української економіки не можна без грамотного регулювання грошового ринку, що ще формується в нашій країні. Тому потрібно не тільки грамотно регулювати співвідношення попиту та пропозиції на грошовому ринку, а й розуміти природу головних чинників та їх особливості у вітчизняних умовах.

3. Шляхи удосконалення механізму грошового обігу в Україні

В умовах переходу на ринкові засади існуюча система управління готівковим обігом в цілому є централізованою та адміністративною. Зокрема, складання прогнозів касових оборотів (починаючи від суб'єктів господарювання і закінчуючи Національним банком України) є трудомістким і тривалим процесом, кількість показників та відповідних розрахунків досить значна, недостатньо аналізується стан і динаміка готівкового обігу в регіонах у зв'язку з економічною ситуацією, яка там склалася. Більш чіткою має бути взаємодія з Банкнотно-монетним двором при видачі йому замовлень на виробництво грошових білетів на основі відповідних прогнозних розрахунків.[4, 80-86]

Окремі недоліки у практиці ведення касових операцій пояснюється певною мірою тим, що Інструкцією № 1 "З організації емісійно-касової роботи в установах банків України" не передбачено розмежування функцій регіональних управлінь НБУ та комерційних банків, а також єдиного порядку виконання комерційними банками операцій зі зберігання цінностей у депозитних сховищах і операцій з приймання комунальних та інших платежів від населення тощо.

Комерційним банкам бракує ретельності у роботі з відсортування зношених банкнот через відсутність єдиних параметрів зношеності банкнот та реальних стимулів для проведення такої роботи.

Українським негативним фактом у справі поліпшення організації здійснення операцій з готівкою є відсутність комплексного підходу до проблеми обробки готівки, починаючи від її виробництва і випуску в обіг до обробки в Національному банку України і комерційних банках та у позабанківській сфері. Це веде до зростання витрат на виробництво грошей та їх обіг, збільшення чисельності обслуговуючого персоналу, пов'язаного з обробкою готівки, зменшення швидкості обігу грошей, зниження рівня захисту грошових знаків від підробки, посилення вірогідності зловживань із боку обслуговуючого персоналу, звуження можливостей банку щодо надання клієнтам різноманітних послуг тощо. [14, 245]

Істотним фактором, що негативно впливає на розвиток готівкового обігу, є недосконалість законодавчої і нормативної бази, якою регулюється більшість етапів обігу готівки. В установленому порядку мають бути розроблені нові або вдосконалені існуючі законодавчі та нормативні документи, які б створили необхідну нормативно-правову базу цілеспрямованого впровадження в практику концептуальних положень щодо створення ефективної системи управління готівковим обігом у країні.

Потребують нормативно-правового врегулювання такі питання, як:

- визначення критеріїв зношеності банкнот та порядку їх сортування в банківській системі України на придатні для подальшого обігу і зношені;
- правила визначення зношеної готівки в банківській системі України, порядок їх обробки, знищення та утилізації;
- правила виявлення фальшивих банкнот у грошовому обігу України; законодавче визначення порядку організації роботи з фальшивими грошима;
- порядок обандеролення і пакування готівки в банківських установах України на різних технологічних процесах її обробки;

- порядок обробки і формування готівки підприємствами позабанківської сфери при її здаванні до банківських установ;
- порядок відшкодування сум при виявленні у процесі контрольних перевірок недостач та неякісних грошових білетів у вкладеннях Банкотно-монетного двору;
- порядок виконання комерційними банками депозитних операцій та операцій із приймання комунальних платежів від населення;
- порядок організації зберігання цінностей у депозитаріях установ комерційних банків.

Вдосконалення роботи, пов'язаної з організацією готівкового обігу в Україні слід проводити за такими напрямками:

1. Прогнозування грошової емісії та потреби в готівці.

Головна мета прогнозування готівкової маси - визначення на підставі основних напрямів грошово-кредитної політики і показників соціально-економічного розвитку країни необхідного для нормального та безперервного функціонування економіки обсягу готівки.[17, 340]

Мета прогнозування готівкової емісії - визначення необхідних обсягів виробництва банкнот і монет на Банкотно-монетному дворі НБУ. Воно здійснюється в кілька етапів:

- на першому етапі визначається необхідний обсяг емісії готівки як у цілому в Україні, так і в розрізі областей;
- на другому етапі визначається потреба у випуску готівки на заміну зношених банкнот та загальна потреба у випуску банкнот за номіналами;
- на третьому етапі (з урахуванням наявних запасів готівки у резервних фондах) визначається кількість банкнот і монет за номіналами, яку необхідно замовити для виробництва грошей на Банкотно-монетному дворі.

2. Виробництво грошових знаків.

Виробництво грошових знаків національної валюти - гривні здійснюється на основі повного технологічного циклу на відповідних виробничих потужностях

Банкотно-монетного двору НБУ із застосуванням прогресивних технологій і сучасного обладнання.

Для забезпечення виготовлення якісних грошових знаків, що відповідають вимогам затверджених зразків, Банкотно-монетний двір створює технологію виготовлення грошей, яка виключає можливість потрапляння до складу готової продукції бракованих грошей.

З метою децентралізації управління готівковим обігом у країні, забезпечення оперативного і безпосереднього ефективного регулювання взаємовідносин із комерційними банками регіональні управління Національного банку України наділяються правами самостійного розпорядження готівкою, яка зберігається в їхніх сховищах і в оборотній касі, - передача банкнот і монет зі сховища до оборотної каси та з оборотної каси до сховища, здійснення підкріплень комерційних банків готівкою з оборотної каси за їхніми заявками, приймання надлишків готівки від комерційних банків.[13, 35-37]

3. Організація готівкового обігу.

У позабанківській сфері політика Національного банку України з питань готівкового обігу має спрямовуватися в першу чергу на:

- забезпечення оптимальної кількості та структури грошових знаків в обігу та своєчасне вилучення з обігу зношених, пошкоджених та підробних банкнот і монет;
- проведення гнучкої, виваженої політики щодо організації готівкових розрахунків для активізації підприємницької діяльності;
- постійно здійснювати аналіз руху готівки у значних сумах за рахунками клієнтів виключаючи можливість проведення сумнівних і некоректних операцій;
- надання права комерційним банкам самостійно встановлювати тарифи на розрахунково-касове обслуговування клієнтів без обмеження їх граничного рівня;

- поступову передачу функцій контролю за дотриманням суб`єктами господарювання касової дисципліни органам Державної податкової адміністрації;
- скорочення готівкових розрахунків на основі розширення обсягів безготівкових платежів населення в сфері торгівлі, послуг шляхом створення національної системи масових електронних платежів, використання розрахункових чеків, векселів, акредитивів тощо та здійснення соціальних виплат населенню через установи банків;
- сприяння автоматизації та механізації касових операцій, здійснюваних суб`єктами господарювання в торгівлі та інших сферах обслуговування;
- розроблення ефективних санкцій за порушення суб`єктами господарювання правил готівкового обігу та застосування дійових економічних важелів для запобігання таких порушень.

Світ придбав величезний досвід вирішення таких завдань. У центральних банках багатьох розвинутих країн застосовуються нові високоефективні технології зберігання, транспортування та обробки банкнот, засновані на автоматизованих системах та поєднані з інформаційними технологіями. Це дає змогу контролювати готівковий обіг, управляти ним, отримувати своєчасну і якісну інформацію про стан готівки та підтримувати його на належному рівні, узгоджувати можливості виробництва готівки з потребами обігу.[11, 578]

Для створення і функціонування цілісної ефективної системи управління готівковим обігом, яка враховувала б зміни, що відбулися останнім часом в економіці і банківській системі країни, а також визначення у стратегічному та тактичному планах підходів спрямованих на комплексне вирішення організаційних і технічних питань на сучасному технологічному рівні на всіх етапах руху готівки потрібні нові підходи, що базуються на принципах застосування таких заходів, які спроможні створити умови для: повного і своєчасного забезпечення потреб економіки у готівці; зменшення питомої ваги готівки у загальному обсязі грошової маси; запровадження прогресивних технологій та сучасного обладнання на всіх операціях, пов`язаних з

обробленням готівки; оптимізації витрат на підтримку готівкового обігу та чисельності обслуговуючого персоналу на операціях з готівкою; посилення безпеки при здійсненні готівкових операцій; вдосконалення організації та порядку обліку операцій з готівкою на всіх етапах руху готівки; перебудови системи інкасації та перевезення готівки; вдосконалення нормативного забезпечення ведення операцій з готівкою.

Вивчення технології обробки банкнот у центральних банках кількох провідних країн світу допомогло Національному банку визначити пріоритети у справі вирішення цього завдання в Україні.

Для організації контролю за технологічними процесами обробки банкнот, виявлення порушень щодо дотримання персоналом інструкцій з експлуатації, встановлення правомірності дій обслуговуючого персоналу у випадках виявлення недочетів, надлишків, фальшивих банкнот, банкнот інших номіналів у пачках, сформованих на автоматизованих системах, запобігання випадків зловживання обслуговуючим персоналом, в територіальних управліннях Національного банку України повинно бути забезпечено збереження (в електронному вигляді) даних обробки банкнот (балансові протоколи, протоколи розбіжностей, операційні протоколи тощо) на протязі 12-ти місяців з дати обробки банкнот. За цей період ці дані зберігаються у системі на протязі строку, що обумовлений ємністю її пам'яті та обсягами даних обробки. Після чого (або у разі переповнення пам'яті системи до закінчення строку зберігання) вони видаляються з системи, активуються на магнітні носії і зберігаються в установленому порядку до закінчення встановленого терміну зберігання. Відповідальним за організацію вилучення даних з системи, а також за організацію їх зберігання на протязі нормативного строку є інспектор з питань безпеки.[6, 57-71]

Запровадження такої системи дозволить не тільки фактично щоденно контролювати технологічні процеси оброблення готівки у конкретному територіальному управлінні Національного банку, але і у значній мірі дозволить управляти процесами готівкового обігу в межах Національного

банку. Крім того це надасть змогу мати своєчасну і якісну інформацію про стан та структуру готівки в обігу, оперативно приймати необхідні управлінські рішення щодо перерозподілу готівки між регіонами України, своєчасно забезпечувати підкріпленням той чи інший регіон, забезпечити більш перспективне прогнозування щодо потреб у готівці, а також планування виробництва готівки відповідно до потреб готівкового обігу.

Комплекс робіт щодо автоматизації обробки готівки має охоплювати такі технологічні операції: розробка і виробництво грошей, інкасація та транспортування, приймання та видача, обробка (перелік, сортування, контроль справжності, обандеролення, пакування), облік, зберігання, вилучення з обігу зношених і підозрілих грошей, експертиза підозрілих банкнот, знищення та утилізація готівки, непридатної для обігу.

Вирішення таких завдань в Україні можливе тільки шляхом поступового, але цілеспрямованого впровадження сучасних технічних засобів, автоматизованих та комп'ютерних технологій у сфері готівкового обігу на основі чіткої нормативної бази Національного банку, яка регламентує проведення всіх операцій із готівкою в державі. Вирішення цієї проблеми в Україні можливе за рахунок створення сучасної машинної технології вилучення і знищення зношених банкнот та поступового, зважаючи на реальні можливості, оснащення регіональних управлінь НБУ автоматизованими системами обробки готівки, які дають змогу своєчасно і якісно здійснювати відсортування, контроль та вилучення з обігу зношених і фальшивих банкнот.

Висновок

Завдання формування оптимальної схеми і конкретних механізмів регулювання грошової маси в обігу є сьогодні надзвичайно актуальним. Старі випробувані монетарні інструменти - касовий і кредитний плани вже не придатні для ринкових умов.

Сучасна національна грошова система України має перехідний характер. Вона перебуває у стадії становлення і переходу до розвинених грошових структур ринкового типу. В перспективі система управління сукупним грошовим оборотом в Україні має відповідати міжнародним стандартам і вимогам.

Класична монетарна теорія виходить із того, що в умовах розвиненої ринкової економіки діє автоматичний механізм саморегуляції попиту і пропозиції грошей. Ідеться про функцію захисних стабілізаторів, які автоматично

спрямовують розвиток грошової системи в напрямку встановлення рівноваги. Звісно, мова йдеться про розвиток лише відповідної тенденції. У дійсності абсолютна рівновага попиту та пропозиції ніколи не досягається. Та річ не в цьому. Важливо зрозуміти, що у випадках, коли існує недостатність грошей або їх надлишок, грошова система включає власні важелі саморегулювання, які діють у напрямку відповідного врівноваження монетарного ринку.

У структурі врівноваження попиту і пропозиції грошей винятково важлива роль належить такому саморегуляторові монетарного ринку, як швидкість обігу грошей (V).

Показник V характеризує швидкість обігу однієї грошової одиниці. Він показує, скільки в середньому разів на рік певна грошова одиниця витрачається на купівлю товарів і послуг.

Теорія грошей виходить із того, що швидкість обігу грошей є змінною величиною, на розміри якої впливають декілька чинників. Вважається, що показник V є обернено пропорційною величиною до пропозиції грошей і прямо пропорційною ставці відсотка.

Удосконалення грошового обігу - скорочення періодів між видачею платні, широке використання кредитних карток, електронного зв'язку, який прискорює здійснення платежів - все це приводить до збільшення швидкості обігу грошей. Це відчутно здешевлює систему обігу грошей, робить її мобільнішою та ефективнішою. У випадку зменшення кількості грошей, що обслуговує певну величину ВВП, швидкість обігу кожної грошової одиниці має зрости. Недостатність грошової маси, необхідної для обслуговування обігу товарів і послуг, компенсується прискоренням V . Важливо звернути увагу і на те, що таке прискорення здійснюється автоматично методом саморегулювання.

Список використаної літератури:

1. Сучасні банківські технології у сфері готівкового обігу: етапи становлення та перспективи розвитку.// Вісник Національного банку України 2009р. N 12 с 3-6.
2. Концепція організації готівкового обігу в Україні. // Вісник Національного банку України 2008р. N 6 с 48-53.
3. Голуб А., Гроші Кредит Банки. Львів. "Центр Європи" Семенюк Л., Смовженко Т., Голуб А. 2007. с. 24-26.
4. Гальчинський А. Теорія грошей. К., "Основи" Гальчинський А. 2006. с.80-86.

5. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг. Навчальний посібник. К., "Знання" Лагутін В.Д. 2008. с. 20-35.
6. Національний банк і грошово-кредитна політика. Підручник під ред. А.М. Мороза. К., 2009. с.57-71.
7. Круш П.В., „Макроекономіка” Круш П.В., Тульчинська С.О. Київ – 2008
8. Гальчинський А. С. Теорія грошей. — К.: Основи, 2009. — 256с.
9. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика. — К.: Основи, 2009. — 250с.
10. Гроші та кредит/ За ред.Б. С. Івасіва.- Тернопіль: Карт-бланш, 2010. — 426с.
11. Дзюбик С., Ривак О. Основи економічної теорії.- К.: Знання, 2006.- 578с.
12. Ковальчук В.М. Макроекономіка. — К.: МАУП, 2002. — 270с.
13. Мельничук О. М. Законодавчі основи та найважливіші параметри грошово-кредитної політики// Фінанси України. — 2008. - №7. — С. 35-37.
14. Савлук М. І. Гроші та кредит: Підручник. — К.: КНЕУ, 2009. — 245с.
15. Савченко А. Г., Пухтаевич Г. О., Тітьонко О. М. Макроекономіка. — К.: Либідь, 2006.- 260с.
16. Інструкція НБУ “Про порядок регулювання та діяльності банків в Україні”; Затв. постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 // Дод. до Вісн. НБУ. — 2001. — № 9. — С. 3.
17. Скоморович І.Г., Реверчук С.К., Малик Я.Й. та ін. Історія грошей і банківництва: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. - К. Атіка, 2004. - 340 с.

18. Прядко, В. В. Історія грошей і кредиту: Підручник для студ. вузів / В. В. Прядко, М. М. Сайко ; М-во фінансів України, Буковинська держ. фінансова академія. - К. : Кондор, 2009. - 507,[1] с.
19. Лютий І.О., Любкіна О.В. Навчально-методичний комплекс «Теорія грошей». – К.: КНУ, 2002. – 48 с.
20. Гроші та кредит: Навч. посібник/ За ред. Алексєєва І.В.- Львів: «Львівська політехніка», 2004, 168с.
21. Алісов Є.О. Гроші і грошовий обіг: теоретичні засади та стан правового регулювання в Україні.- Х.: «Ксилон», 2004. - 328с.
22. Базулин Ю.В. Происхождение и природа денег. — Спб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2008. — 246 с.
23. Версаль Н.І. Дорошенко Т.В. Теорія кредиту Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 483 с.
24. Гальчинський А. Теорія грошей: Навч. посібник. – К.: Основи,2001. – 411с.